การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

NEEDS ASSESSMENT FOR COMMUNITY BASED ACADEMIC ADMINISTRATION IN SMALL SCHOOLS NAKHON PHANOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

T-VET JOURNAL Technology Vocational Education Training สถาบันการอาชีวศึกษากาฬสินธุ์

ฉัตรธมนต์ ธนาไมตรีภัสร์[1] บุญจันทร์ สีสันต์[2] และ ฐิยาพร กันตาธนวัฒน์[3]
Chatthamon Thanamaitriphas[1], Boonchan Sisun[2] and Thiyaporn Kantathanawat[3]

วันที่รับบทความ 19 มกราคม 2569 แก้ไขบทความ 1 เมษายน 2569 ตอบรับบทความ 7 เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของสภาพที่เป็นจริงมีค่าเท่ากับ 0.991 และค่าความเชื่อมั่นของสภาพที่คาดหวังมีค่าเท่ากับ 0.973 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวม มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 อันดับสูงสุด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานประกอบการ ($PNI_{Modified}$ = 0.30) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.30) การแนะแนว ($PNI_{Modified}$ = 0.30) รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.28)การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ($PNI_{Modified}$ = 0.28) และรองลงมา คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.26) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ($PNI_{Modified}$ = 0.26)

[123] คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[123] School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Corresponding Author, E-mail: 65036032@kmitl.ac.th

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารงานวิชาการ การประเมินความต้องการจำเป็น

Abstract

The purpose of this research was to assess the needs for community participation–based academic administration in small-sized schools under the Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 123 administrators of small-sized schools under the Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire. The reliability coefficients were 0.978 for the actual condition and 0.972 for the expected condition. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$).

The findings revealed that, overall, administrators under the Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1 demonstrated high levels of needs and proposed guidelines for community participation–based academic administration in small-sized schools. The highest priority needs ($PNI_{Modified}$ = 0.30) were: promoting and supporting academic activities for individuals, families, organizations, agencies, and enterprises; establishing regulations and guidelines related to academic affairs of educational institutions; and guidance services. The second priority needs ($PNI_{Modified}$ = 0.28) included instructional management in educational institutions and strengthening community academic capacity. The third priority need was development and promotion of learning resources ($PNI_{Modified}$ = 0.26) development and processing of feedback for local curriculum development ($PNI_{Modified}$ = 0.26).

Keywords: Community participation Academic administration Needs assessment

บทนำ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแบบหนึ่งของการกระจายอำนาจทางการศึกษาควบคุมสถานศึกษาจากส่วนกลาง โดยให้ความสำคัญกับคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ภายในโรงเรือน ทั้งนี้ ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจระดับโรงเรียน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังมีตัวแทนคณะครูและผู้ปกครองร่วมด้วย ซึ่งแนวคิดที่สำคัญสำหรับการบริหารแบบฐานโรงเรียนก็คือ การจัดการให้สถานศึกษามีอำนาจ หน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ในภารกิจของโรงเรียน ทั้งด้านวิชาการและหลักสูตร การเงินการงบประมาณ การบริหารบุคคล และ การบริหารทั่วไป ด้วยระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) แบบเป็นส่วน (Partner) ของผู้ที่มีส่วนได้เสีย หรือ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญของการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้อันจะช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเป็นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด [1]

ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตาม มาตรา 6 ที่ว่า มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาของไทยซึ่งจากเดิมที่มีการจัดการศึกษา ในระบบโรงเรียนอย่างเดียวมาเป็นการศึกษาที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดศึกษา และ มาตรา 8 (2) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษายึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ชุมชนการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ สามารถพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลในชุมชนร่วมกันหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชนด้วยกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [2] ดังนั้น นอกจากการบริหารงานสถานศึกษาในด้านวิชาการและการบริหารจัดการแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีอีกบทบาทสำคัญในการสร้างกลไกการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และเพื่อได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากชุมชนในกิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งโรงเรียนและชุมชนอย่างยั่งยืน [3]

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยได้นำกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเป็นเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าต้องเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือ การเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็น จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก [4]

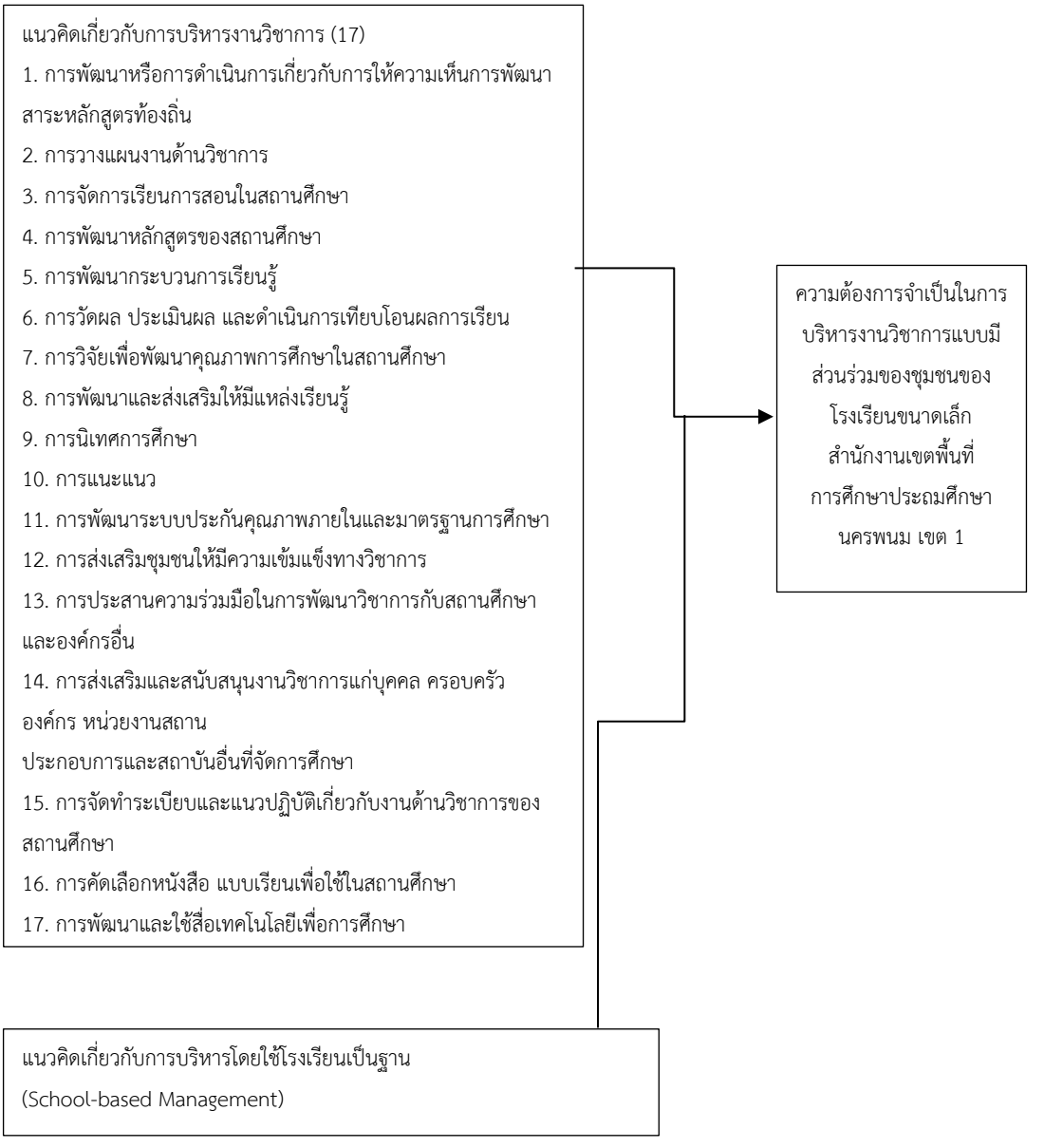
ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (complete needs assessment) ที่เป็นกระบวนการในการระบุความแตกต่างระหว่างสภาพความคาดหวังกับสภาพ ที่เป็นจริงในปัจจุบัน เพื่อบ่งชี้ถึงปัญหาหรือสิ่งที่จำเป็นที่ควรได้รับการแก้ไข [4] มาใช้เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมายหลักของผู้วิจัย เพื่อให้สามารถระบุสภาพปัญหาและความต้องการได้อย่างแท้จริงในการวางแผนและการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวคิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำนวน 171 โรงเรียน มีจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 171 คน

กลุ่มตัวอย่างในการประเมินความต้องการจำเป็นในบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยการตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำนวน 123 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี; และมอร์แกน [5] โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยการจำแนกตามอำเภอ 6อำเภอ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามสร้างขึ้นจากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ออกแบบสอบถามให้สอดคล้องกับการวิจัย โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

2. นำความรู้ที่ได้จากข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ครอบคลุมเนื้อหา

3. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่า IOC ได้ค่า IOC = 0.80-1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลอง (Try-out) กับผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของสภาพที่เป็นจริงมีค่าเท่ากับ 0.991 และค่าความเชื่อมั่นของสภาพที่คาดหวังมีค่าเท่ากับ 0.973

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากขั้นที่ 5 มาปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 123 คน คนเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิคการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ด้วยค่า Modified Priority Needs Index (PNI modified)

ผลการวิจัย

ตาราง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของสภาพที่เป็นจริง (D) สภาพที่คาดหวัง (I) และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

รายการ	สภาพที่เป็นจริง (D)		สภาพที่คาดหวัง (I)		ความต้องการ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	PNI Modified	อันดับ
1.การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	3.41	0.75	4.30	0.48	.26	3

รายการ	สภาพที่เป็นจริง (D)		สภาพที่คาดหวัง (I)		ความต้องการ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	PNI Modified	อันดับ
2.การวางแผนงานด้านวิชาการ	3.51	0.70	4.38	0.44	.25	4
3.การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	3.52	0.85	4.49	0.61	.28	2
4.การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.57	0.70	4.46	0.45	.25	4
5.การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา	3.66	0.75	4.49	0.51	.23	5
6.การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	3.64	0.72	4.60	0.46	.26	3
7.การนิเทศการศึกษา	3.62	0.73	4.42	0.46	.22	6
8.การแนะแนว	3.52	0.74	4.58	0.52	.30	1
9.การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	3.61	0.72	4.42	0.50	.22	6
10.การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ	3.53	0.68	4.53	0.45	.28	2
11.การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานประกอบการ	3.47	0.67	4.50	0.44	.30	1

รายการ	สภาพที่เป็นจริง (D)		สภาพที่คาดหวัง (I)		ความต้องการ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	PNI Modified	อันดับ
12.การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	3.41	0.70	4.44	0.46	.30	1
13.การคัดเลือกหนังสือและแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	3.54	0.72	4.30	0.47	.21	7
14.การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.54	0.72	4.41	0.46	.25	4
รวม	3.54	0.64	4.44	0.34	.25	4

จากตารางพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อ สภาพที่เป็นจริง ด้านการบริหารงานวิชาการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 1 คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = 0.75) อันดับที่ 2 คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = 0.72) และอันดับที่ 3 คือ การนิเทศการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.73) อันดับที่ 4 คือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.72) อันดับที่ 5 คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.70) และอันดับสุดท้าย คือ การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.41, S.D. = 0.70)

ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อ สภาพที่คาดหวัง ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.46) อันดับที่ 2 คือ การแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.52) อันดับที่ 3 คือ การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.45) อันดับที่ 4 คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.61) อันดับที่ 5

คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.45) และอันดับสุดท้าย คือ การคัดเลือกหนังสือและแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.47)

ผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการจำเป็น($PNI_{Modified}$) ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า รายการที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานประกอบการ($PNI_{Modified}$ = 0.30) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา($PNI_{Modified}$ = 0.30) การแนะแนว($PNI_{Modified}$ = 0.30) รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.28)การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ($PNI_{Modified}$ = 0.28) และรองลงมา คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้($PNI_{Modified}$ = 0.26)การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น($PNI_{Modified}$ = 0.26)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

1.1 สภาพที่เป็นจริงในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา มากที่สุด เป็นเพราะในปัจจุบันองค์ความรู้มีเนื้อหาที่กว้างขวางประกอบกับวิธีการสืบค้นข้อมูลมีความหลากหลายมากขึ้น ดังนั้นต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาตลอด เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของยุคสมัย สอดคล้องกับวิจัยของ เรืองฤทธิ์ อรรคชัย [6] เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด สำนักเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึ่งประสงค์ของการบริหารงาน

วิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด สำนักเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับวิจัยของ ชัยยุทธ บุญเติม [7] แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอพิบูลมังสาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สภาพที่คาดหวังการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การแนะแนว การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นหัวใจของการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหาร ต้องมีความเข้าใจและให้ความสำคัญ ทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ประชุม กำหนดแนวทางปฏิบัติบทบาทหน้าที่ ประเมินผลและติดตามพร้อมปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ นิภาพร พินิจมนตรี [8] เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

1.3 การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมผลการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสูงสุดเป็นอันดับ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาในยุคดิจิทัล

และยุคพลิกผัน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเดิมไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมการเรียนการสอน และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา โดยสอดคล้องกับการบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผันว่าการประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายหรือผลลัพธ์ตามที่หลักสูตรได้ออกแบบไว้ และครูผู้สอนต้องนำเครื่องมือประเมินผลไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการประเมินผลเพื่อการพัฒนา สุกัญญา แช่มช้อย [7] ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์วิสาข์ ธาราวร [10] พบว่าครูมัธยมศึกษามีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูมัธยมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ 2. ด้านการดำเนินการวัดและประเมินผล และ 3. ด้านการตรวจให้คะแนน การรายงานผล และการนำไปใช้ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ นิภาพร พินิจมนตรี [8] เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก เรียงจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษาด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐรียา ฉัตรรักษา [11] ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการรับประเมินจากภายนอกรองลงมาคือ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมสนับสนุนการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กตัญญุตา เจริญ

ถนอม [12] ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์การบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการเรียนการสอน ด้านการจัดสื่อการสอนและเทคโนโลยี ด้านการดำเนินงานธุรการของการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลการสอน และด้านการเตรียมการจัดการสอน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยด้านความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถานประกอบการ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย รูปแบบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับการกำหนดทิศทาง นโยบาย และแผนปฏิบัติการ เพื่อให้การพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2 ผลการวิจัยด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติทางวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนด ระเบียบ แนวปฏิบัติ และข้อตกลงความร่วมมือด้านวิชาการโดยบูรณาการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรในชุมชนเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ควรมีระบบติดตามและประเมินผลที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทอย่างแท้จริง

1.3 ผลการวิจัยด้านการแนะแนว พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบูรณาการงานแนะแนวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์จริงและชุมชนเป็นฐาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนว ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ และบุคคลในชุมชน เช่น

การเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์อาชีพ และกิจกรรมเปิดบ้านอาชีพชุมชน (Open House) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นแนวทางการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของตนเองและบริบทชุมชนอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสาเหตุหรือการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยนำผลการวิจัยด้านสาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นไปใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและชุมชน (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

[1] อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[2] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545) . *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. สกายบุ๊ค.

[3] ประสงค์ ถึงแสง. (2559). *กลยุทธ์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน*. ทรูปลูกปัญญา. https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52243/

[4] สุวิมล ว่องวานิณ. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่4)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[5] Fry, H., Ketteridge, S., & Marshall, S. (2009). A handbook for learning and teaching in higher education: Enhancing academic practice (3rd ed.). Routledge.

[6] เรืองฤทธิ์ อรรคชัย. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

[7] ชัยยุทธ บุญเติม. (2564). *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนา คุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลมังหาร สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

[8] นิภาพร พินิจมนตรี. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

[9] สุกัญญา แช่มช้อย. (2565). *การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคพลิกผัน.* สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[10] กัลย์วิสาข์ ธาราวร และ กมลวรรณ ตังธนากานนท์. (2559). *A needs assessment of teachers for developing learning assessment of secondary school students. Online Journal of Education, 11*(3), หน้า 374–389.

[11] นัฐรียา ฉัตรรักษา. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

[12] กตัญญุตา เจริญถนอม. (2560). *การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

[13] ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, 7*(2), หน้า 1350–1353.

[14] วชิรดล คำศิริรักษ์. (2563). *สภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น การบริหารจัดการโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล หนองคาย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารศูนย์อนามัยที่ 2,14*(34), หน้า 285–298.

[15] Forest, J. J., & Kinser, K. (2002). Higher education in the United States: An encyclopedia. ABC-CLIO.